

Kriminaalpoliitika arengusuundade täitmisest 2013. aastal

Kriminaalpoliitika esmasteks eesmärkideks on **korduvkuritegevuse ning alaealiste kuritegevuse ennetamine**. Lisaks on arengusuundades prioriteetidena nimetatud **isikuvastane ja organiseeritud kuritegevus**.

Järgnev on lühiülevaade 2013. aasta kriminaalpoliitika arengusuundade täitmisest. Justiitsministri ettekanne Riigikogule samal teemal toimus 20.02.2014.¹

Alaealiste kuritegevuse ennetamine

13. Alaealiste kuritegelikule teele sattumise vältimiseks ning riskilaste varajaseks tuvastamiseks tuleb kohalikel omavalitsustel välja töötada kasvukeskkonnas esinevate probleemide varajase tuvastamise süsteem, Sotsiaalministeeriumil koos kohalike omavalitsustega tuleb arendada lapsevanemate vanemlikke oskusi ning parandada valdkonna spetsialistide koostööd.

Arengud toimusid eelkõige kasvukeskkonnas esinevate probleemide varajase tuvastamise ja vanemlike oskuste süsteemide loomisel:

- JuM tellis alaealiste õigusrikkujate kohtlemisprogrammi analüüsi. Programmi eesmärk on ennetada õigust rikkunud noorte kuritegelikule teele sattumist. Programm valitakse välja 2014. aastal ja hakatakse rakendama 2015. aastal.
- SoM saatis kooskõlastusringile lastekaitse seaduse eelnõu, millega luuakse riiklik lastekaitse korralduse süsteem, et toetada omavalitsusi teenuste pakkumisel ja juhtumite lahendamisel.
- SoM asus ette valmistama riskilastele ja -noortele tugisüsteemi loomist. Pilootprojekt käivitub hiljemalt 2015. aasta alguses.
- SoM tellis vanemlusprogrammide analüüsi. Programmide eesmärgiks on ennetada ja toime tulla laste erinevate käitumisprobleemide ja arenguküsimustega. Vanemlusprogrammi hakatakse rakendama hiljemalt 2015. aasta alguses.

Edasine tähelepanu tuleb suunata eelkõige nimetatud programmide rakendamisele ja tulemuslikkuse mõõtmisele.

14. Haridus- ja Teadusministeeriumil tuleb koos kohalike omavalitsuste ja koolidega rakendada meetmeid koolikohustuse mittetäitmise, koolikiusamise ning teiste koolikeskkonnas esinevate õpilaste vaimset ja füüsilist turvalisust mõjutavate probleemide vältimiseks.

Teatud arengud toimusid koolikiusamise ennetamise osas. HMN, HTM ja SiM toetasid erinevaid kiusamisvastaseid programme lasteaedades ja koolides:

- koolirahu programm;
- kiusamisest vaba lasteaed, kiusamisest vaba kool – 50% koolieelsetest lasteasutustest on liitunud (347 lasteaeda, üle 400 rühma), lisaks laienes programm koolide I kooliastmesse, kaasatud 25 kooli;
- koolikiusamise ennetus- ja sekkumisprogramm KiVa – pilootprojekti summa 62 493 EUR (SiM; HTM; HMN), pilootprojekti osales 20 programmikooli ning 19 kontrollrühma kooli.

¹ Ülevaates kasutatud lühendid: justiitsministeerium: JuM, sotsiaalministeerium – SoM; haridus- ja teadusministeerium - HTM; siseministeerium – SiM; kodanikuühiskonna sihtkapital - KÜSK; hasartmängumaksu nõukogu – HMN, euroopa sotsiaalfond – ESF; keskkriminaalpolitsei – KKP; politsei- ja piirivalveamet – PPA; maksu- ja tolliamet - EMTA.

Edasine tähelepanu tuleb suunata koolikiusamise ennetusprogrammide kohaldamisele üle Eesti.

15. Alaealiste kuritegudele paremaks reageerimiseks tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumil tagada alaealiste komisjonide ning nende kohaldatavate mõjutusvahendite ühtlane kvaliteet üle Eesti, soodustada kohalike komisjonide loomist ning tagada, et süütegude arutelu alaealiste komisjonis ei ületaks üldjuhul 14 päeva.

14-päevast menetluskiirust alaealiste komisjonides ei saavutatud. Keskmine menetluskiirus kolmes kvartalis oli 22,2 päeva. 2012. a oli sama näitaja 23 päeva. 2008. aastal oli seitsmes maakonnas keskmine arutelude pikkus alla 30 päeva, teistes maakondades ei suudetud seaduses sätestatud ajast kinni pidada.

Eesti Noorsootöö Keskuse initsiatiivil alustati 2013. aastal SA-ga Omanäolise Kooli Arenduskeskus mõjutusvahendite kohaldamise sisulisemaks muutmist. 2014. aastal toimuvad seminarid, mille eesmärgiks on kohaliku kogukonna kaasamine riskikäitumisega alaealiste käitumise muutmiseks, uute koostöövõrgustike loomine ning alaealiste komisjonide poolt kohaldatavate mõjutusvahendite mitmekesistamine üle Eesti.

Edasine tähelepanu tuleb suunata alaealiste komisjonide menetlustähtaegade lühendamisele ning mõjutusvahendite ühtlasele rakendamisele.

16. Haridus- ja Teadusministeeriumil tuleb arendada erikoolid toimivateks õppekasvatusasutusteks: korrastada infrastruktuur, individualiseerida õppe-kasvatustöö, tagada vajalikud tugiteenused ning koos kohalike omavalitsustega tagada erikooli lõpetanute järelhooldus.

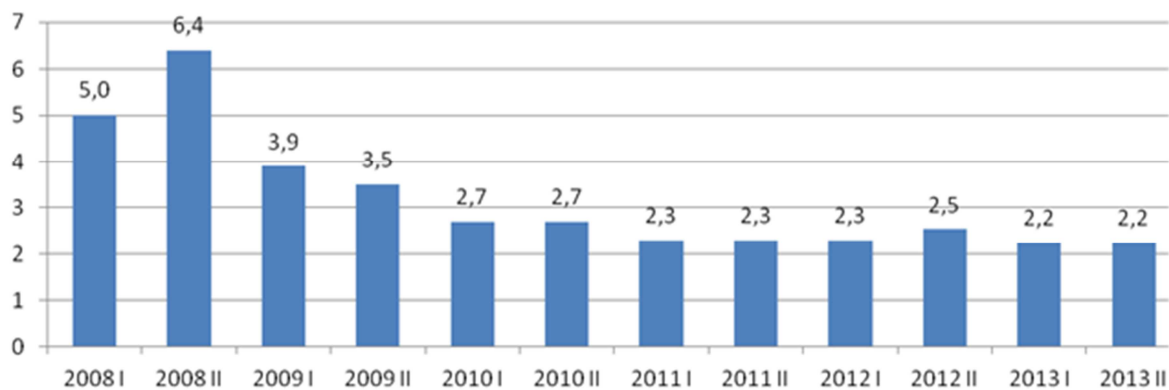
Erikoolide arengut saab kirjeldada kui ettevalmistuste tegemist edasisteks muutusteks, ent olulisi sisulisi arenguid toimunud ei ole (koolides on personalivoolavus suur ning renoveerimine on aasta-aastalt edasi lükkunud):

- 2013. aastal valmis erikoolide tegevuspõhimõtete mudeli eelnõu, millest lähtuvalt kavandatakse edaspidi nimetatud koolide personali koosseisu ja eelarvet.
- 2013. aastal valmistas JuM ette Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismide taotlusvooru, millega muudetakse järelhooldus erikoolist ja vanglast koju naasvatele noortele kvaliteetsemaks. Rahastatavad projektid valitakse välja ning nende rakendamist alustatakse 2014. aastal.
- 2015. aasta sügiseks valmivad uued Tapa ja Kaagvere erikoolide hooned.

Edasine tähelepanu tuleb suunata sellele, et erikooli kui rehabilitatsiooniasutuse funktsioonid kasvaksid, et tegu oleks aastaringselt toimiva ning laste vajadustest lähtuva asutusega, kus mh antakse haridust. Erikooli kui karistusasutuse kuvandit tuleb vähendada.

17. Alaealiste kurjategijatega seotud kriminaalasjade kiire menetlemine aitab vähendada noorte tulevase süütegusid ning vähendab kriminaalmenetlusega alaealisele kaasnevaid võimalikke negatiivseid tagajärgi. Prokuratuuril ja politseil tuleb tagada, et alaealiste kriminaalasjade kohtueelne menetlus ei kestaks üldjuhul üle ühe kuu.

Kohtueelne menetlus alaealiste kurjategijatega seotud kriminaalasjades 2013. aastal enam ei lühenenud ning on jäänud püsima 2,2 kuu juurde. Peamised menetlusaja venimise põhjused tulenevad menetlusressursi puudumisest.

Joonis 1. Kohtueelse menetluse keskmine pikkus kuudes poolaastate võrdluses 2008–2013

Edasine tähelepanu tuleb suunata menetlusaja lühendamisele ühe kuuni.

Korduvkuritegevuse ennetamine

18. Justiitsministeeriumil tuleb koos Sotsiaalministeeriumiga tagada narkomaania sõltuvushäirega kurjategijate ravikohad ja -võimalused; samuti tuleb Sotsiaalministeeriumil arendada ja kinnitada narkomaanide ravi- ja rehabilitatsiooniteenuste kvaliteedistandardid.

Narkoravi vangistuse alternatiivina on saanud siiani 2 isikut, 2013. aastal suunati ravile vaid üks isik. Ravialuste arv jäi väikseks, kuna vangistuse asemel sai ravile saata vaid varem vangistusega karistamata isikuid, mis oluliselt kitsendas võimalike ravialuste ringi. 2013. aastal JuM-s ette valmistatud ning 12.02.2014 riigikogu poolt vastu võetud seadusega (468 SE) jäeti karistusseadustikust vastav piirang välja.

2013. aastal osutati sihtgrupile ravi- ja rehabilitatsiooniteenuseid ainult Ida-Virumaal. 2014. aastast on ravi- ja rehabilitatsiooniteenuse osutajate ring märgatavalt laienenud, teenusepakkujaid on ka Harju- ja Viljandimaal.

Edasine tähelepanu tuleb suunata narkoravi senisest laiemale rakendamisele, sh sihtrühmade hulgas tehtavale teavitustööle ning narkoravi kvaliteedi hindamisele. Samuti tuleb tagada narkoravi rahastamine riigieelarvest, kuna praegu rahastatakse seda Šveitsi abiprogrammist.

19. Kinnipeetavate vabanemisjärgse toimetuleku soodustamiseks tuleb Justiitsministeeriumil koostöös Sotsiaalministeeriumi, kohalike omavalitsuste ning mittetulundusühendustega luua üle-eestiline tugiisikusüsteem vanglast vabanenute iseseisva toimetuleku toetamiseks. Korduvkuritegevuse vähendamiseks tuleb tagada rehabilitatsiooniprogrammid kurjategijatele, sealhulgas seksuaalkurjategijatele.

Üle-eestiline tugiisikusüsteem vanglast vabanenute iseseisva toimetuleku toetamiseks loodi 2011. aastal. Senine tugiisikute rahastus alates 2011. aastast on olnud kokku 166 975 eurot, sellest JuM panus 17 226 eurot, ülejäänud on saadud erinevatelt toetajatelt (KÜSK; HMN). Tugiisikusüsteemi abil integreeritakse vabanenuid tööturuteenustesse, sh tööharjutusele. Koostöös tööturuametiga pakutakse praktika võimalust: vabanenud saavad koolituse, oskusteabe ja ka praktikatasu. Lisaks saavad vabanenud tegutseda kogudustes vabatahtlikuna. Sel juhul puudub neil küll töösuhe, aga vabatahtlik töö kasvatab tööharjumust ja vastutasuks saab vabanenu toidu- ning humanitaarabi. Toimub koostöö Toidupangaga. Tugiisiku koolituse on läbinud 75 inimest, nendest umbes kolmandik tegutseb aktiivselt tugiisikuna. Tugiisikud on olemas Virumaal, Harjumaal, Tartus, Võrus ja Pärnus, mis tähendab, et teenust

saab pakkuda mitmel pool Eestis. Kokku on teenusel olnud 213 inimest. Täna on veel vara öelda, kas teenusel olnud inimesed suudavad iseseisvalt õiguskuulekalt toime tulla, mistõttu tuleb nende käekäiku jälgida pikema perioodi vältel.

Olulised arengud on seksuaalkurjategijate kohtlemises. 01.06.2013 jõustusid seadusemuudatused, mis võimaldavad määrata seksuaalkuritegudes süüdimõistetud isikutele karistuse osalise asendamisenä või tingimisi ennetähtaegse vabanemise eeldusena kompleksravi. Seksuaal-kurjategijate kompleksravi eesmärgiks on kuriteo toimepanemise põhjuseks olnud psüühikahäire ravimine või selle kontrolli all hoidmine. Seeläbi soovitakse vähendada (eelkõige laste vastu suunatud) seksuaalkuritegude toimepanemist.

Edasine tähelepanu tuleb suunata tugiisikusüsteemi teenuste kvaliteedi tõstmisele, sh majutus-teenuse pakkumisele, samuti teenuse tulemuslikkuse hindamisele. Pikemas perspektiivis tuleb tagada tugiteenuse rahastamine riigieelarvest (alates 2019), mil lõpeb ESF toetus. Samuti tuleb luua alaealiste seksuaalkurjategijate ravivõimalused.

20. Justiitsministeeriumil tuleb koos teadusasutustega luua korduvkurjategijate seire rahvusvaheliselt võrreldav süsteem, mille eesmärgiks on anda sotsioloogilist teavet kriminaalkaristuse saanud isikute toimetuleku ning edasise elutee kohta (retsidiivsuse uuring).

Vanglast vabanenute retsidiivsust analüüsitakse iga-aastaselt, põhjalikum retsidiivsuse uuring toimus 2010 a.

2013 a tehtud analüüsi järgi selgus, et 38% 2012. aastal vanglast vabanenutest pani aasta jooksul toime uue kuriteo. See on kogu vaatlusperioodi kõige väiksem näitaja. Täpsemalt vaata <http://www.just.ee/30140>.

Edasine tähelepanu tuleb suunata kurjategijatelt küsitlusmeetodil saadavate eluteed puudutavate andmete kogumisse ning analüüsimisse.

21. Kuna vangistuse suur osakaal soodustab korduvkuritegevust, tuleb Justiitsministeeriumil kinnipeetavate arvu lääneeuroopalikule tasemele viimiseks lõpule viia vanglate reform ning sulgeda laagri tüüpi vanglad: liita Tallinna ja Harku vangla ning avada uus Tallinna vangla, samuti sulgeda Murru vangla.

2013. aastal vähenes vangide arv Eestis 7%, 3123 kinnipeetavani. 100 000 elaniku kohta on Eestis 238 kinnipeetavat. Euroopa keskmisele tasemele jõudmiseks peab vangide arv võrreldes praegusega vähenema poole võrra.

Viimastel aastatel on vangide arv vähenenud enamikes kuriteoliikides, oluliselt on vähenenud tapmise eest kinni istuvate isikute arv. Samas kasvanud on nii narkokuritegude toimepanijate kui ka narkosõitlaste osakaal vanglas.

Vangide arvu kiiremat vähenemist on pidurdanud võrdlemisi jäigad reeglid kriminaalhoolduse kestel ja katseajal toimepandud rikkumistele reageerimisel, mille tulemusena jõuavad vanglasse ka vähem ohtlikud kurjategijad. Kuna ennetähtaegselt vabaneb vanglast vaid ¼ süüdimõistetutest, vabanevad kinnipeetavad pikkadest vangistustest ilma kriminaalhoolduse toe ja järelevalveta. 2013. aastal karistusõiguse revisjoni tulemusena valminud eelnõus on toodud ettepanekud, mis mitmed kitsaskohad lahendavad (554 SE).

Edasine tähelepanu tuleb suunata lisaks vanglate taristu parandamisele ka sellele, et vanglates oleks piisaval arvul kvalifitseeritud tööjõudu, kelle abil toimub igapäevane õiguskuulekusele suunamine. Teiseks tuleb tagada senisest suurem avavangla kohtade arv, et oleks võimalik tagada kinnipeetava järk-

järguline naasmine ühiskonda. Kolmandaks tuleb vangistuses tagada see, et vanglaelu sarnaneks võimalikult elule vabaduses.

Isikuvastaste kuritegude ennetamine

22. Vabariigi Valitsusel tuleb heaks kiita riikliku alkoholipoliitika raamdokument, mille eesmärgiks on alaealiste alkoholitarvitamise ning sellest tulenevate kahjude vähendamine; alkoholi riskitarvitamise ja sellest tekkivate kahjude vähendamine.

2012. aastal võeti vastu riikliku alkoholipoliitika roheline raamat. 2013. aastal toimusid rohelise raamatu täiendavad konsultatsioonid osapooltega. Meediakontsernide esindajatega arutati võimalusi reguleerida alkoholireklaami internetis ja meedia eneseregulatsiooni võimalusi. Kaupmeeste Liiduga toimusid konsultatsioonid alkoholi alaealistele kättesaadavuse vähendamise ja kauplemise piiramise täiendavate meetmete üle. Kaupmeeste Liit viis läbi kampaania, mille raames küsiti dokumenti alla 30-aastastelt alkoholiostjatelt. Toimus ka sise-, justiits ja sotsiaalministri kohtumine, mille raames täpsustati rohelise raamatu meetmete sõnastusi, mis puudutasid alaealisele alkoholi kättesaadavuse piiramist. Viidi läbi iga-aastane alkoholitarbimise uuring, alkoholikahjude ennetamise kampaania ning valdkondlik aastakonverents. Šoti valitsuse ekspertide abiga viidi läbi teavitusseminarid Riigikogus ja sotsiaalministeeriumis alkoholi miinimumhinna tutvustamiseks.

Edasine tähelepanu tuleb suunata alkoholiravi kättesaadavusele (sh liiklusrikkujatele mõeldud programmid), alkoholiravi pakkumisele karistuse alternatiivina ja vastava riigieelarvelise rahastuse olemasolusse.

23. Laialdane teavitamine perevägivallast kui raskest isikuvastasest kuriteost aitab kaasa selle kuriteo suhtes negatiivse hoiaku kujundamisele ühiskonnas ning võitlemisele selle vastu, seetõttu tuleb Sotsiaalministeeriumil suurendada ühiskonna teadlikkust perevägivallast, kaasates selleks politseid ja kohalikke omavalitsusi. Prokuröridel tuleb sobivatel juhtudel koos ohvriabitöötajatega rakendada ohvri ja kurjategija lepitamist.

Perevägivalla ennetamisel on 2013. aastal tehtud mitmeid tegevusi:

- JuM toetas 50 000 euroga perevägivallatsejatele suunatud programmi läbiviimist. Programm kestab kuni 2015. aasta sügiseni.
- JuM-SoM-SiM eestvedamisel loodi Pärnu perevägivallavõrgustik, mille eesmärgiks on parem perevägivalla juhtumite lahendamine. 2014. aastal laiendatakse võrgustikke viide maakonda.
- Politsei- ja Piirivalveamet ja SoM viisid ellu projekti „Koostöös loome turvalisust!“, mille eesmärk oli tõsta eelkõige kohalike spetsialistide teadlikkust lähisuhtevägivallast ja tõhustada koostööd erinevate asutuste vahel.
- SoM eestvedamisel koolitati Lõuna- ja Lääne-Eesti prefektuuride töötajaid perevägivalla osas. Interaktiivne koolitus andis ülevaate perevägivalla olemusest ja juhtumi menetluse erinevates osapooltest ehk süsteemist.

Edasine tähelepanu tuleb suunata lepitamise kvaliteedi tõstmisele perevägivallajuhtumites ja mõjude hindamisele, samuti programmide pakkumisele nii ohvritele kui vägivallatsejatele.

24. Isikuvastaste kuritegude ohvritele, sealhulgas inimkaubanduse ja plevägivalla ohvritele, tuleb Sotsiaalministeeriumil koostöös kohalike omavalitsuste ja mittetulundussektoriga tagada üle Eesti piisaval hulgal varjupaiku. Politseil tuleb teavitada sihtrühmi abi saamise võimalustest ning abivajajad ohvriabitöötajate juurde suunata. Sotsiaalministeeriumil tuleb arendada ohvriabisüsteemi, muutes seda kliendikeskseks.

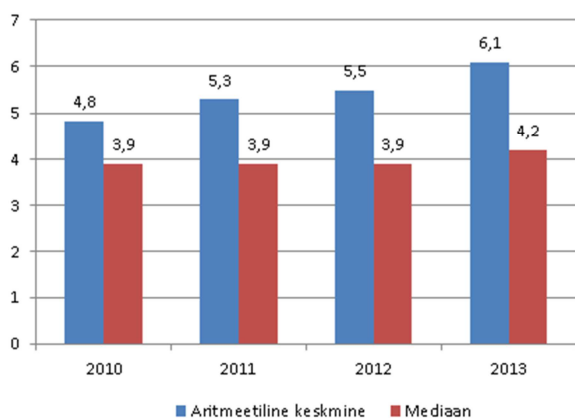
Olulisemad sammud ohvrite abistamisel 2013. aastal olid järgmised:

- Jõustusid muudatused ohvriabi seaduses ja sellega seoses korraldab seaduse järgi inimkaubanduse ohvrite teenuste osutamist sotsiaalkindlustusamet. Inimkaubanduse juhtumitega tegelemiseks võeti Sotsiaalkindlustusametisse tööle eraldi ohvriabitöötaja, kes teeb koostööd nii õiguskaitseorganite kui ka teenuseid osutavate vabaühendustega. Sotsiaalkindlustusamet on juhtumikorraldaja rollis, st korraldab nii ohvri teenustele suunamise kui ka vajadusel teenuste osutamise.
- SoM ja JuM viisid läbi koolitusi erinevatele sihtgruppidele (ohvriabitöötajad, tööinspektorid, politseiametnikud, prokurörid, kohtunikud, advokaadid), et tutvustada karistusseadustiku inimkaubanduse koosseisu puudutavaid muudatusi ning tagada inimkaubanduse ohvrite parem abistamine. Inimkaubanduse direktiivi ülevõtmisega on ohvri tuvastamise õigus antud uurimisasutusele, erinevalt varasemast, mil vabaühendused tuvastasid ohvrid vastavalt SoM juhendmaterjalile.
- Muudeti „Inimkaubanduse ohvri tuvastamise ja esmase abistamise juhendmaterjali“ ja eri ametkondi ühendavate töögruppide töö tulemusena töötati välja protseduurireeglid. Protseduurireeglid kirjeldavad olukorda, kuidas (võimalik) inimkaubanduse ohver Eesti riigi süsteemis liigub.
- Alates 2013. aastast on naiste tugikeskustel olemas teenusekirjelduse ja eetikainormide dokument.
- 2014. aastal toetab SoM naiste tugikeskusi 430 000 euroga. Avatud on 13 naiste varjupaik-tugikeskust. SoM-l on lepingud kolme vabaühendusega, millest kaks pakuvad kahes Eesti piirkonnas majutus- ja nõustamisteenuseid inimkaubanduse ohvritele ning kolmas tegeleb inimkaubanduse nõustamisliiniga.

Edasine tähelepanu tuleb suunata ohvrite psühholoogilise abistamise kvaliteedi tõstmisele.

25. Alaealise kannatanuga isikuvastastes kuritegudes tuleb politseil ja prokuratuuril tagada kiire kohtueelne menetlus, mille pikkus üldjuhul ei tohiks ületada kolme kuud.

Vaadates vägivallaga seotud alaealise kannatanuga kuritegusid, oli keskmine menetluspikkus 6,1 kuud.

Joonis 2. Alaealise kannatanuga asjade kohtueelse menetluse keskmine pikkus kuudes 2010–2013

2013. aasta 12 kuu jooksul oli alaealisi kannatanuid 1720, kellest 844 on alla 14 aastased. Alaealiste vastu suunatud kuritegudest moodustavad valdava osa kehalised väärkohtlemised (KarS § 121), millest omakorda enamik on koolivägivalla juhtumid. Koolivägivalla juhtumite arvu tõus näitab mh laste, õpetajate ning vanemate suuremat teadlikkust koolivägivallast.

Enamik politseinikke, kes viivad läbi alaealiste vastu suunatud raskete kuritegude menetlusi, on läbinud kolmekuulise täiendõppe mooduli Sisekaitseakadeemias ning saanud lisaks täiendkoolitusi nii Eestis kui ka väljaspool.

Edasine tähelepanu tuleb suunata kolmekuulise menetlusaja saavutamisele.

Organiseeritud ja raske peitkuritegevuse ennetamine

26. Organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses tuleb vähendada kuritegevusest saadavat tulu kurjategijate poolt. Õiguskaitseasutustel tuleb keskenduda kriminaaltulu äravõtmisega seotud meetmetele, muu hulgas tuleb selleks tagada valdkonna spetsialistide süsteemne koolitus.

2013. aasta andmeid konfiskeerimiste kohta veel pole. 2012. aastal konfiskeeriti jõustunud kohtulahenditega kriminaaltulu 1,68 miljoni euro väärtuses². Koos nn asenduskonfiskeerimisega ulatus konfiskeeritava vara väärtus 1,9 miljoni euroni. Võrreldes 2011. aastaga konfiskeeritud vara väärtus vähenes. 2011. aastal konfiskeeriti ainuüksi raha enam kui 1,8 miljoni euro ulatuses, see oli ligi sama palju kui 2012. aasta varade väärtus kokku. Üle poole (52%) kriminaaltulust konfiskeeriti narkootikumidega seotud menetlustes. Vt täpsemalt:

<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=58488/Konfiskeerimise+%FClevaade+5-2013.pdf>

2013. a nimetati Keskkriminaalpolitseis ametisse neli uut kriminaaltulu uurimisele spetsialiseerunud ametnikku. Toimused koolitused KKP menetlusbüroo menetlejatele, prefektuuride menetlejatele, jätkukoolitus korruptsioonikuritegude menetlejatele ning koolitus kohtunikele.

Edasine tähelepanu tuleb suunata kriminaaltulu jätkuvale konfiskeerimisele ja vastava võimekuse arendamisele.

27. Organiseeritud ja piiriülese kuritegevuse vastases võitluses tuleb kasutada ning arendada rahvusvaheliste organisatsioonide justiits-, politsei- ja tollikoostöö instrumente. Prokuratuur ja uurimisasutused peavad ühiselt planeerima ressursse prioriteetsete valdkondadega tegelemiseks.

Alates 2013. aasta suvest on toimunud Europolli uue õigusliku aluse läbirääkimised. Eesmärgiks on parandada teabevahetuse kvaliteeti liikmesriikidest saabuva info jõudmisel Europolini.

Edasine tähelepanu tuleb suunata Europolli Infosüsteemi potentsiaali arendamisele, mis on oluliseks infovahetuse kanaliks organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses EL liikmesriikide vahel. Samuti peavad prokuratuur ja uurimisasutused ühiselt planeerima ressursse prioriteetsete valdkondadega tegelemiseks.

² 2013. aastal tuvastati 178 menetluse käigus kokku üle 7,5 miljoni euro kriminaaltulu, millest 3,219 miljonit eurot PPA ja 4,289 miljonit eurot EMTA. Kapo poolt menetletavas kriminaalasjas teostati kahtlustavate isikute varaline analüüs, mille käigus tuvastati teadmata päritolu vara summas ca 8,2 miljonit eurot.

28. Raskete ning suure kahjuga majandus- ja korrupsioonikuritegude vastu võitlemiseks tuleb tagada igas uurimisasutuses ning ringkonnaprokuratuuris piisav arv nimetatud kuritegude menetlemisele spetsialiseerunud uurijaid ning prokuröre. Korrupsioonikuritegude uurimise kvaliteet politseiprefektuurides peab paranema.

Alates 2011. aasta septembrist tegutseb KKP-s korrupsioonikuritegude büroo, mille töö tulemusel on oluliselt paranenud korrupsioonikuritegude avastamine ja korruptiivse tulu arestimine. Politsei menetlussuutlikkus on tõusnud ning põhineb riskihinnangutel. 2013. aastal registreeriti 322 korrupsioonikuritegu, kusjuures kõige rohkem kuritegusid registreeriti seoses sõidukiksamitega, keskkonna järelevalve, õiguskaitse, koolide ja ehitusvaldkonnaga seoses.

Majanduskuritegude menetlemisel on sisuliseks probleemiks, et majanduskuritegude talitused menetlevad ja sisustavad majanduskuritegudena erinevaid kuritegusid. Kui KKP-l oli 2013. aastal enamus kriminaalasju seotud rahvusvaheliste rahapesu juhtumite uurimisega (prokuratuuri saatnud kokku 11 kriminaalasja ja neis oli 41 kahtlustatavat, kriminaaltulu arestiti kokku 341 578,84 eurot), siis prefektuurides asuvad majanduskuritegude üksused menetlevad peamiselt tavalisi varavastaseid kuritegusid (kelmuseid).

Edasine tähelepanu tuleb suunata majanduskuritegude uurimissuutlikkuse tõstmisele. KKP-s tuleb luua majanduskuritegude büroo, määratleda menetluspädevus ja mehitada loodav üksus.

29. Küberkuritegevuse vastane võitlus peab keskenduma alaealiste seksuaalse kuritarvitamise vastasele võitlusele, suurte arvutikelmuste tõkestamisele ning arvutiviiruste ja häkkimise leviku tõkestamisele. Küberkuritegevuse ennetamisel tuleb koostöös erasektoriga tegeleda haavatavate sihtrühmade (näiteks alaealised, eakad) teadlikkuse tõstmisega. Küberkuritegevuse paremaks piiramiseks tuleb tagada piisava hulga IT-spetsialistide olemasolu õiguskaitseasutustes.

- JuM eestvedamisel muudeti karistusseadustikku, millega piiratakse juurdepääsu lastepornole (sätted jõustusid 2013. a lõpus). Näiteks lisati uue kuriteokoosseisuna lastepornole teadvalt juurdepääsu taotlemine, millega kriminaliseeriti interneti vahendusel lastepornot sisaldavatele lehekülgedele sisenemine ja seal piltide ning filmide vaatamine, tõmbamata materjale enda arvutisse.
- Lastekaitse Liit koostöös partneritega viib Euroopa Komisjoni rahastuse toel ellu internetiturvalisuse programmi. Projekti kogumaksumus on 613 213 eurot. Rahastatud on erinevaid tegevusi, sh teavitussõidud koolides ja lasteaedades, väliskampaaniad, temaatilised tunnikavad õpetajatele, interaktiivne võistlusmäng koolides, seminarid ja koolitused nii lastele endile kui nendega tegelevatele spetsialistidele. Avatud on vihjeliin, mille kaudu saab teada anda laste seksuaalset ärakasutamist esitavast materjalist. Soome keelest tõlgiti eesti keelde raamat „Kaitse mind kõige eest“.
- 2013. aastal loodi prefektuuridesse küberkuritegude ja digitaaltööandete teenistused. Uute üksuste loomine ja mehitamine ei ole veel lõppenud. 2017. aastaks on plaanis üksuste töötajate arvu suurendada 18 töötaja võrra (2013. aasta lõpuks tegutses valdkonnas 23 töötajat). Nii küberkuriteod kui ka kuriteod, mis on pandud toime infotehnoloogilisi vahendeid kasutades, on 2013. aastal olnud tõusutrendis. 2013. aastal registreeriti 61 ning prokuratuuri saadeti 25 süüteggu.

Edasine tähelepanu tuleb suunata küber-seksuaalse väärkohtlemise all kannatavate laste arvu ning seksuaalse väärkohtlemisest tingitud kahjude vähendamisele.